

AMY BLOOM

romanas

Mums pasisekē

AMY BLOOM

Mums pasisekė

Iš anglų kalbos vertė
Lina Krutulytė-Kriščiūnė

VILNIUS 2015

UDK 821.111(73)-31
Bl-89

Versta iš:
Lucky Us.
Amy Bloom

This translation published by arrangement with Random House,
an important of Random House, a division of Random House LLC.

© Amy Bloom, 2014

© Vertimas į lietuvių kalbą, Lina Krutulytė-Kriščiūnė, 2015

© Viršelio iliustracijai panaudotas

Deborah Van Auten tapybos darbas *Earthrise* (www.vanauten.com)

© Leidykla VAGA, 2015

ISBN 978-5-415-02395-0

Mano sesei Ellen

PIRMA DALIS
1939-1943

1.

Bet kur tave pažinčiau

MIRĖ MANO TĖVO ŽMONA. Motina pasakė, kad reikėtų nuvažiuoti pas ją pažiūrėti, kas mums iš to.

Bakstelėjo man per nosį šaukšteliu, kuriuo valgė greipfrutą.

– Supranti, – tarė ji, – tavo tėvas labiau myli mus, bet jis turi kitą šeimą – žmoną ir dukrą, truputį vyresnę už tave. Visi jų pinigai – iš tos moters šeimos. Nusišluostyk veidą.

Taip tiesiai kalbėti moka tik mano motina. Ji iki blizgesio nusveitė man kaklą ir ausis, tvirtai, net mano akių vokai įsitempė, supynė kasas. Paskui padėjome viena kitai apsirengti: ji apsilko alyvinę šone užtraukiamą suknelę, o aš – rausvą su sagutėmis, kurias sunku pačiai susagstyti. Motina pasiėmė violetinę skrybėlaitę, dailiausias savo pirštines ir, nubėgusi kitapus gatvės, pasiskolino pono Portmano mašiną. Džiaugiausi, kad važiuojame, maniau, gal bus smagu turėti seserį. Nė kiek negailėjau, kad numirė ta kita tėvo žmona.

LAUKDAVOME JO IŠTISĄ SAVAITĘ. Motina rytais sėdėdavo prie lango, o vakarais per vakarienę nepaliaudama rūkė. Grįžusi iš

savo darbo „Hobsonė“, nenustodavo raukytis, net pamasažavus kojas. Visą liepą tryniausi po namus, žaidžiau su pono Portmano pudeliu ir laukiau, kada pasirodys tėvas. Jei atvažiuodavo, tai paprastai prieš antrą valandą, kad nepraleistų laidos „Pokalbiai prie židinio“. Visi kartu jos klausydavomės. Mėgome prezidentą Ruzveltą. Atvažiuavęs sekmadienį, tėvas atveždavo mamai pakelį „Lucky Strikes“, man – šokolado „Hershey“. Po vakarienės motina sėsdavo tėvui ant kelių, aš – tiesiai ant šlepečių. Jeigu transliuodavo „Pokalbius prie židinio“, tėvas mėgdžiodavo Ruzvelto balsą.

– Labas vakaras, draugai, – sakydavo, įsikišdamas į burną šiaudelį vietoj kandiklio. – Labas vakaras, ponios ir ponai.

Nusilenkdavo motinai ir pakviesdavo:

– Eleonora, mieloji, gal valsą?

Jie šokdavo, pasileidę radiją, o tada ateidavo laikas man miegoti. Motina įsegdavo į plaukus kelis segtukus, kad šie susigarbiniuotų, o tėvas nešdavo mane į lovą niūniuodamas: „Gaila, kad nemoku šokti kaip sesutė Keitė“. Tada apkamšydavo mane ir išeidavo šokio žingsneliu. Pirmadienio rytą jo jau nebūdavo, aš likdavau laukti ketvirtadienio, kartais – kito sekmadienio.

MOTINA PASTATĖ MAŠINĄ ir pasiryškino lūpas. Tėvo namas, dviauškis mūras, buvo aukštais langais, nėriniuotomis užuolaidomis ir plačiais rudais laiptais, kurie pūpsėjo priešais švytinčias medines duris tarsi viena ant kitos sukrautos dėžės.

– Tavo tėvas mėgsta gražiai gyventi, kai būna ne pas mus.

– Čia tikrai gražu, – pasakiau. – Galėtume gyventi čia.

Motina nusišypsojo ir liežuviu persibraukė dantis.

– Gali būti, – tarė ji. – Ką gali žinoti.

Ji jau buvo sakiusi, kad pavargo nuo Abingdono, kur gyvenome nuo tada, kai gimiau. Jis net nepanašus į tikrą miestą, o jai iki

kaklo įgrisę dirbti padavėja „Hobsonė“. Dažnai kalbėdavome, kad Čikagoje galėtume gyventi geriau.

– Čikaga, Čikaga... šokių mieste. Mačiau ten vyrą, šokantį su savo žmona, – uždainavau, kai išlipome iš mašinos, net pastriksėjau kelis šokio žingsnelius kaip kine.

– Kokia tu šaunuolė, maže, – pratarė motina ir čiupo mane už pakarpos. Pasilaižė delną ir prispaudė mano kirpčius, kad nesišiauštų. Pasitaisė sijoną, man liepė patikrinti pėdkelnių siūles.

– Tiesios kaip strėlės, – pasakiau, ir, susikibusios rankomis, mes užkopėme laiptais.

Motina pabeldė. Duris atidarė tėvas. Jis buvo ta pačia mėlyna liemene, kurią vilkėdavo pas mus namuose, prezidentui sakant kalbas. Tėvas mane apkabino, o tada jiedu ėmė kuždėtis. Aš stovėjau, mėgindama apžiūrėti svetainę, didžiulę kaip visas mūsų butas ir pilną gėlių. (Gali būti, kad tėvas paklausė: „Kokio velnio čia atvažiavote?“, gali būti, kad motina jį apibarė už tai, kad nesirodė pas mus, bet abejoju. Tėvas visą gyvenimą elgėsi kaip džentelmenas, o motina kokį šimtą kartų buvo man sakiusi, kad su vyrais reikia mokėti tvarkytis, o jei moteris nesusitvarko su savo vyru, tegul kaltina tik save. „Kai sakau, kad vyrai šunys, nieko neįžeidinėju. Šunys man patinka.“) Už tėvo nugaros pamačiau aukštą mergaitę.

– Mano dukra Airisė, – pristatė tėvas. Išgirdau, kaip motina įkvėpė.

– Airise, – tęsė jis, – čia mano draugė ponია Logan ir jos dukra – jos mieloji dukra Eva.

Stovėdama jų fojė, supratau, kiek daug ši mergaitė turi, ko aš neturiu. Neturiu kibiro dydžio krištolinių vazų su gelėmis. Dailių, šviesiai rudų garbanų. Tėvo rankos ant savo peties. Ji vilkėjo melsvą megztuką ir baltą palaidinę su mėlynojo strazdo segtuku apykaklėje. Ko gero, mūvėjo pėdkelnes. Airisė buvo šešiolikos, bet man ji atrodė kaip suaugusi moteris. Kaip kino žvaigždė. Tėvas

stumtelėjo mus prie laiptų ir liepė Airisei užimti mane savo kambaryje, kol jis paplepės su mano motina.

– TU ĮSIVAIZDUOK, – kalbėjo Airisė. Ji gulėjo ant savo lovos, o aš sėdėjau ant pinto kilimėlio greta. Davė man porą guminukų, tad mielai sėdėjau su ja. Ji kalbėjo įdomiai, mokėjo nuostabiai visus pamėgdžioti. – Visas koledžas atvažiavo į mano motinos laido tuves. Mano senelis buvo koledžo prezidentas, bet pernai patyrė insultą ir pasikeitė. Atvažiavo tokia mergaitė raudonais plaukais, baisi kaip nežinau kas. Tie raudoni plaukai. Lyg neišvirę iki galo ar ką.

– Man atrodo, Poletė Godar – raudonplaukė, – pasakiau. Prieš savaitę buvau apie tai skaičiusi žurnale *Photoplay*.

– Kiek tau metų? Dešimt? Kažin kas norėtų būti Polete Godar? Žodžiu, ta raudonplaukė mergaitė atėjo pas mus į namus. Ir bliauna taip, kad orkestro nesigirdi. Tai tokia moteriškė, mūsų kaimynė ponia Draisdeil, jai ir sako: „Ar jūs artimai bendravote su mieląja ponia Akton?“

Airisė taip pasakojo, kad lengvai įsivaizdavau ponia Draisdeil, visur kaišiojančią nosį, vis traukiančią į šoną savo taškuotą vualį, kad nelįstų į burną valgant, ir grūdančią savo šlapią nosinaitę į liemenėlę po didžiule krūtine, nors motina man sakė, kad taip elgtis – šlykštu.

– Man dvylika, – pasakiau.

Airisė kalbėjo toliau:

– Mano motina buvo kaip šventoji – visi taip sako. Maloniai elgėsi su visais, bet nenorėjau, kad žmonės pagalvotų, jog motina švaistė laiką su ta kvaila mergiūkšte, todėl atsisukau ir pasakiau, kad mes jos net nepažįstame, tada ji išbėgo į apačią pasipudruoti nosies ir – čia tai juokinga – durys įstrigo, tad ji nebegalėjo išeiti. Baladojosi į duris ir dviem profesoriams teko jas išlaužti. Juokinga.

Airisė man papasakojo, kad visas koledžas (nežinojau, kad tėvas dėsto koledže; jei kas būtų klausęs, būčiau pasakiusi, kad jo darbas – skaityti knygas) atvažiavo į kopylčią gedėti jos motinos ir pareikšti užuojautos jai ir jos tėvui. Pasakė, kad ten apsilankė visi jų šeimos draugai, taip leisdamą suprasti, kad mano motina iš tiesų negali būti jos tėvo draugė.

APAČIOJE PASIGIRDO BALSAI, trinktelėjo durys, o tada pianinu kažkas užgrojo „Angelas pavertė mane velniu“. Nežinojau, kad tėvas moka skambinti pianinu. Mes su Airise stovėjome prie jos kambario durų, pasilenkusios virš koridoriaus. Išgirdusi tualete nuleidžiamą vandenį, susigėdau, bet pasijutau ramiau, tačiau kai tėvas ėmė skambinti „Mėnesienos sonatą“, pasigirdo užvedamo variklio garsas. Abi su Airise nubėgome laiptais žemyn. Mano motina, palikusi paradines duris atlapas, jau sėdėjo pono Portmano mašinoje. Verandoje paliko rudą tvido lagaminą. Stovėjau verandoje, laikiau tą lagaminą ir žiūrėjau į kelią. Tėvas atsisėdo į supamąją kėdę ir pasisodino mane ant kelių, nors jau metai nebuvo taip daręs. Paklausė, kaip manau, ar motina grįš, o aš savo ruožtu paklausiau jo:

– Kaip manai, ar mano motina grįš?

Tėvas pasiteiravo, ar turiu kitų giminių iš motinos pusės, aš priglaudžiau galvą jam prie peties. Nuo pat kūdikystės tėvą matydavau beveik kiekvieną sekmadienį, kartais – ir ketvirtadienį. Daugiau šeimos narių neturėjau, tik motiną. Draugiškai bendravau su ponu Portmanu ir jo pudeliu, dar manimi domėjosi visi mano mokytojai, bet tai ir viskas, ką galima pavadinti mano šeima.

Airisė pravėrė duris ir pažvelgė į mane kaip katė į šunį.

Susėdome valgyti maltinukų su bulvių koše, ir Airisė tris kartus man pakartojo nesiremti alkūnėmis į stalą, – čia ne nakvynės namai, bet tėvas paliepė:

– Elkis gražiai, Airise. Ji tavo sesuo.

Airisė išlėkė iš kambario, o tėvas man liepė mokyti gražesnių manierų.

– Juk gyvenimi nebe tame klaikiame miestelyje ir esi ne Eva Logan, – tarė jis. – Tu Eva Akton. Sakysime, kad tu – mano dukterėčia.

Tik sulaukusi trylikos, supratau, kad motina negrįš.

AIRISĖ NEILGAI MANE IGNORAVO. Pradėjo man vadovauti. Kalbėdavo su manimi tarsi Klodetė Kolber, kuri filme *Gyvenimo imitacija* pasakė Luizai Byvers: „Mudvi atsidūrėme vienoje valtyje, Dilaila“, ir tapo aišku, kad ta baltaodė ponija net nenutuokia, apie ką šneka, o Luiza Byvers, aišku, tik atsiduso ir toliau kepė blynus.

Airisė padėjo man susigaudyti vidurinėje mokykloje. (Po dviejų savaitių mane į kampą užspeitė stamboka mergaitė įraudusiu veidu: „Kas tu tokia, ką?“ Airisė suėmė savo išpuoselėta rankute tai mergaitei už peties ir paaiškino: „Gase, čia mano pusseserė Eva Akton. Jos motina irgi mirė.“ O ta mergaitė – negali jos kaltinti – tarė: „Vajėzau, kas jūs abi, vampyrės? Nieko nesakau, tik nevaikščiokite pro mano namus.“)

Padėdavau Airisei ruošti konkursams: iškalbos, retorikos, dramatinio skaitymo, deklamavimo, patriotinio rašinio, šokių. Airisė buvo žvaigždė. Mokykloje turėjo daug gerbėjų, tiesa, kai kurios mergaitės jos nemėgo, bet tas jai nerūpėjo. Apsimečiau, kad ir man nerūpi. Leisdavau laiką bibliotekoje ir mokiausi geriausiais pažymiais, o tikrasis mano darbas (kaip man atrodė) buvo padėti Airisei ruošti konkursams.

Namuose viskas jau nebeatrodė taip gražiai kaip tą dieną, kai mane atvežė motina. Nebeliko šviežiai priskintų gėlių, viskas apsinėšė dulkėmis. Mes su Airise tvarkydavome kambarius, turėjome valyti ir svetainę su virtuve, bet nevalėme. Niekas jų nevalė.

Tėvas, atidaręs skardinę lašių ar tunų, išversdavo mums į lėkštę ant salotos lapo. Kartais išvirdavo šešias dešreles su skardine pupų, o ant stalo pastatydavo stiklainį garstyčių.

Radau Šarlotės Akton beveik neliestą knygą *Smagu ruošti maistą* ir paklausiau tėvo, ar galiu ją naudoti. Tėvas užtikrino, kad jiedu su Airise valgys viską, ką aš teiksiuosi pagaminti. Pirmame puslapyje Irma Rombauer rašė, kad pirmiausia reikia atsistoti priešais viryklę. Prikimšau viščiuką petražolių su citrina ir porą valandų palaikiau orkaitėje. Viščiuką sušveitėme ir tėvas man padėkojo.

Per trylikąjį savo gimtadienį kečiau blynelius, tėvas garsiai skaitė poemą *Raitelis*, o desertui valgėme ananasų tortą. Airisė susmaigstė žvakutes, jie abu padainavo.

Naujųjų metų išvakarėse tėvas išėjo linksmintis, o mes su Airise gėrėme džiną su apelsinų sultimis iš geriausių jos motinos puodelių, tapytų vyšnių žiedais.

– Kad mūsų draugystės vyriai niekada nesurūdytų, – paskelbė tostą Airisė. – Taip sakydavo Bridžita, mūsų tarnaitė. Kol dar tavęs nebuvo.

– Puikiai pasakyta, – tariau aš. Mudvi susikibome alkūnėmis ir springdamos gėrėme džiną.

VIENĄ VASARIO NAKTĮ ATSIBUDAU, nes Airisė trenkė man antausį. Sutinku, Airisė – ne tokia sesuo, apie kokią galėjau svajoti. (Nors niekada ir nesvajojau apie seserį. Svajojau apie tokį pudelį kaip pono Portmano, daug metų svajojau, kaip motina ieško manęs, pasisamdžiusi privatų detektyvą, ir verkdama pasirodo ant šitų namų slenksčio. Svajonėse niekada jos neišsileisdavau.) Bet Airisė niekada anksčiau nebuvo man trenkusi. Jos namuose gyvenau ilgiau nei metus, o ji niekada net kojos nekeldavo į mano kambarį. Kai Airisė panorėdavo su manimi pasikalbėti, atsistodavo kori-

doriuje ir parodydavo pirštu, aš klusniai nusekdavau paskui ją ir atsisėdėdavau ant pinto kilimėlio prie jos lovos.

– Tu klastūnė! Vagišė, purvina kalė!

Jos žiedas su opalu, paveldėtas iš motinos, įsivėlė man į plaukus, tad negalėjome atsiskirti, tik abi verkėme. Ji ištempė mane iš lovos ir vilko grindimis, kol išlaisvino ranką. Išsivaidė viską, ką turėjau, nors turėjau nedaug, – daugiausia nuo jos atlikusių drabužių.

– O Dieve! Žinau, kad ne tu pavogei.

Uždususi atsigulė ant grindų šalia manęs.

Pasakė, kad tėvas pavogė šimtą dolerių, kuriuos ji slėpė po čiužiniu. Visus paėmė. Kartą anksčiau, dar prieš man pasirodant, jau yra taip nutikę, tuomet ji pakeitė slaptavietę, bet jis vėl rado. Rankoje Airisė laikė penkis dolerius, kuriuos tą vakarą laimėjo klube „Pulaski“, pasakiusi vieną geriausių savo kalbų tema „Kodėl Amerika tokia didi?“ Keikdamasi ji prisiekė neatiduoti jų Edgarui. Pasitrunkė po kambarį, išmėtė knygas iš mano lentynėlės. Nuėjo į savo kambarį ir grįžo nešina didžiosiomis žirkklėmis, kuriomis karpydavome jos motinos drabužius, kurdamos aprangą Airisės pasirodymams. Paėmusi mano knygą *Mažosios moterys*, iškarpė ją po lapą nuo skyriaus „Džo pyksta!“ beveik iki pat galo, kur Eimė išteka už Laurio, – man tokia pabaiga šiaip ar taip nepatiko.

– Už šituos pinigų keliausiu į Holivudo ir Vaino sankryžą*, – pasakė. – Pirmiausia pasuksiu ten.

Gražiai sukrovė atgal visas mano knygas, batus ir drabužius. Sušukavo man plaukus. Sulankstė megztukus, anksčiau buvusius jos, – aš ir mano kambarys atrodėme gražesni nei buvę.

Stebėjaisi, kiek daug pinigų Airisė uždirba konkursuose. Nu-stebau, kad jai pasirodė protingiau laikyti juos mano kambaryje.

* XX a. pirmoje pusėje Holivudo bulvaro ir Vaino gatvės sankryžoje Los Andžele buvo sutelkta didžioji dalis JAV radijo ir kino verslo. (Red. past.).

Galvojau, kad apskritai klysta kaltindama tėvą pavogus pinigus, bet ji neklydo. Airisė tiesiog elgėsi kaip visada. Nemanau, kad buvo pastabesnė ar pasižymėjo geresne intuicija nei aš. Aš viską pastebėdavau, bet niekada nežinodavau, kaip suprasti. Airisė matė tik tai, kas svarbu jai pačiai, bet stebėdavo viską itin dėmesingai, – lyg pilotas, besidairantis blyksinčių nusileidimo tako šviesų apačioje. Tik sutelkusi visą dėmesį galėjo išvengti katastrofos. Airisė sakė, kad primenu žmogų, kurio viduje groja pakvaišęs radijas, kuris kartais pasako tai, ką visai verta žinoti, o kartais šneka niekus, pavyzdžiui: „Misisipėje prastas derlius.“ Kiekvieną kartą, kai laimėdavo Valentino dienos ar Atminimo dienos konkursą, Airisė sulankstydavo pinigus ir įsidėdavo į liemenėlę. Tėvas neidavo miegoti, kol ji grįždavo, ir kaskart klausdavo, gal duotų jam pasaugoti laimėtus pinigus. Ji visada atsakydavo: „Ne, ačiū“ ir eidavo tiesiai į savo kambarį, kad jo atsikratytų. Tai darydavo itin mandagiai.

KITĄ DIENĄ PO MOKSLO METŲ baigimo šventės (aš baigiau vienuoliktą klasę su pagyrimu už anglų literatūros ir socialinių mokslų pažymius, o Airisė baigė vidurinę mokyklą, ir visi jai plojo atsistoję, o tėvas abiem progom deklamavo *Ganga Dyną*), Airisė pasakė kalbą „Kritisieji“ apie karo veteranus. Sulaukė milžiniškų ovacijų.

– Nieko sau, – tarė Airisė, – pasirodžiau puikiai. O juk improvizavau.

Pasakiau, kad ji pasirodė daugiau negu puikiai, kad buvo nuostabi kaip Džudi Garland, tik gražesnė. Airisė atsakė, kad Džudi Garland apsiverktų net pametusi dešrainį ir kad jai, žinoma, irgi reikėtų to pasimokyti.

Airisė visą vasarą nuo Vindsoro iki Sinsinačio darbavosi Rotary ir Mainų klubuose ar Amerikos universitetų moterų asociacijos susirinkimuose. Dalyvavo kiekviename konkurse penkiasdešimties mylių spinduliu, net jei tekdavo ten trenktis pakeleivingomis

mašinomis, susikrovus puošnius drabužius ir batelius į krepšį. Laimėdavo visur. Kartais kitos mergaitės, pamačiusios Airisę auditorijoje, garsiai atsidusdavo. Ji laimėjo penkiasdešimties dolerių indėlį Vidurio vakarų stalių asociacijoje už geriausią kalbą, nušlavė itales mergaites, pašokusi „Miuzetos valsą“ Italų namuose Geilsberge, o dar ten pat Airisės Katz vardu laimėjo Žydu namų šventyklos eitynėse už kalbą „Kodėl didžiuojusi, kad esu amerikietė“. Abi neblogai pasirodėme kukurūzų burbuolių lupimo varžybose. Kiekviename kukurūzų vagone tilpo apie dvidešimt penkis bušelius, o mes kartu su Airise nulupome kokius šešiasdešimt svarų. Jaunių mergaičių grupėje laimėjome pirmą, o Vyresniųjų grupėje – antrą vietas, nes šiek tiek atsilikome nuo dviejų berniukų, kurie atrodė lyg būtų visą gyvenimą nieko kito neveikę, tik lupę kukurūzus. Viena nuo kitos purtėme kukurūzų burbuolių siūlus ir gėrėme kokteilius su imbieriniu limonadu. Tie dešimt dolerių nukeliavo tiesiai į *Mažąsias moteris*. Kartais atsiversdavau tą knygą pasižiūrėti į Airisės pinigus. Naktimis siuvinėdavau nukritusius blizgučius ant jos pakaitinės suknelės, daigstydavau jos plataus sijonėlio klostes arba siūdavau kaspinus ant nudėvėtų rankogalių ir laukdavau jos grįžtant namo. Blizgučiai byrėdavo po kiekvieno pasirodymo, todėl mano lova visada buvo jų pilna.

DARBO DIENOS IŠVAKARĖSE BUVO KARŠTA, o mums nereikėjo ruoštis nei konkursams, nei vakarėliams. Su Airise nuėjome prie Rojaus ežero – didelio tvenkinio šalia Vindsoro koledžo. Vilkdama kojas, kėliau dulkių sūkurius. Airisė nusiavė batelius, kojines ir įmerkė kojas į vandenį. Užsidegė cigaretę, aš atsiguliau šalia. Airisė iš krepšio išsiėmė porą alaus, o aš – praeitos savaitės žurnalą *Screen*.

– Va, tavo numylėta Poletė Godar, – tarė ji. – Aš viską moku, ką ir ji.

Pamaniau, kad tai turbūt tiesa. Kol Airisė užsimerkusi rūkė, stebėjau, ar neateina tėvas.

– Lendam į vandenį, – pasiūlė Airisė, ir aš nubėgau į savo kambarį susirasti maudymosi kostiumėlio. Tėvas klūpėjo mano drabužinėje, padėjęs ranką ant mano juodo išėiginio batelio.

– Maniau, jūs, mergaitės, išėjote prie tvenkinio.

– Man reikia persirengti, – pasakiau. – Airisė jau ten. Kostiumėlį atsinešė iš anksto.

– Tavo sesė visą planuoja. O tu tokia tra-lia-lia.

Įkišo mano batelį atgal į drabužinę ir atsistojo šypsodamasis, bet išsiblaškęs, visai kaip per pusryčius, kai imdavau kalbėti jam skaitant.

Papasakojau Airisei, ji tarė:

– Tas kalės vaikas. Turėsi daryti, kaip pasakysiu.

Atsakiau padarysianti viską, kad ir ką ji palieps.

SU AIRISE TAMSOJE mokėmės laiptoti sausmedžių kopėtėlėmis. Turėjau stebėti, ar niekas neateina. Airisė susikrovė geriausius drabužius ir kosmetiką, man paėmė būtiniausius daiktus. Pasakė, kad naujų drabužių nusipirksime, kai pasieksime Holivudą. Tarė:

– Nors Vindsore šitie atrodo puikiai, Holivude jie bus niekam tikę.

Nė viena nesusimąstėme, nei kad man irgi reikės naujų drabužių, nei kur aš turėsiu mokytis. Lankiau dvyliktą klasę, atrodžiau kaip vienuolikos metų, nes buvau peršokusi porą klasių. Jei kas mūsų būtų paklausę, būtume atsakiusios, kad mokslų man trūks ta kaip katei – gaurų. Airisė sužiūrėjo mūsų krepšių ir rankinių svorį, kad viską paneštume pačios; sakėsi puikiai įsivaizduojanti, kokie sukčiai galėtų siūlytis mums padėti, o jeigu nors penkias minutes užtruktų tualete, aš tikriausiai pati viską įteikčiau kokiam nenaudėliui. Pasakiau Airisei, kad, nepaisant mano trūku-

mų, jai vis tiek naudingiau pasiimti mane kartu. Pasakiau, kad visą laiką nešiosiu akinius ir nekenčiamas baltas kojinaites, nes tada visi it pakvaišę žavėsis, kaip ji rūpinasi savo nevykėle sesute.

– Vyrai netemps tavęs į pasimatymus, nes nenorės užsikrauti manęs ant sprando. O vyresni žmonės pirks mums pavalgyti.

Taip viskas ir buvo. Kai įlipome į autobusą, Airisė užklojo mane švarkeliu, ir aš kelias valandas miegojau susirangiusi, padėjusi galvą Airisei ant kelių, stengdamasi atrodyti miela ir neturtinga, dangščiausi sijonu kelių, net kai niekas nematė. Tikėjausi, kad Airisė džiaugiasi nepalikusi manęs Ohajuje. Mūsų laukė šešiasdešimt valandų kelio iš Ohajo iki viešbučio „Holivudo Plaza“, kurį Airisė rado *1941-ųjų Kalifornijos gide* Vindsoro bibliotekoje.

KOL IŠ AUTOBUSŲ STOTIES ĖJOME į „Holivudo Plaza“, Airisė pasakojė apie viešbučius. Ji su motina buvo apsistojusi viename Čikagoje. Ten jos keliavo su motinos draugėmis iš studentų sąjungos ir su jų dukromis, visos kartu prašmatniai pietavo viešbutyje, atskirame valgomajame rausvo šilko sienomis. Valgė krevečių salotas ir Niubergo omarus, gėrė kokteilus „Širlė Templ“. Jų lagaminus nešė uniformuotas durininkas. Pirmą vakarą Airisė su motina užsisakė maisto į kambarį. Kostiumuotas vyriškis atstūmė stalelį ant ratukų, nukrautą porceliano indais, uždengtais sidabro gaubtais. Kai Airisė ir jos motina įsitaisė rausvuose foteliuose, vyriškis nukėlė gaubtus ir patiesė joms ant kelių servetėles. Iš sviesto gabalėlių buvo suformuoti rožių pumpurai. Užvalgiusios vištienos ir kepto Aliaskos deserto, Airisė su motina apsirengė naktiniais ir chalatais, atitraukė kambarinės užtrauktas užuolaidas ir grožėjosi miesto šviesomis.

„Holivudo Plaza“ buvo minėto viešbučio priešingybė. Tai buvo betoninis „U“ formos dviaukštis aptrupėjusiomis stogo čerpėmis, kiemo viduryje, kur žolė apaugę betoniniai takeliai šakojosi nedi-

delių priestatų link, augo nusiminęs parudavęs krūmokšnis. Pro langą galvą iškišo pagyvenusi ponja:

– Gruber, – tarė ji. – Antras aukštas.

Airisė susikišo į burną saldainį ir nusivalė rankas į mano languotą sijoną. Paspjaudžiusi nosinaitę, nuvalė man veidą, nors negalėjau to pakęsti.

– Judinamės, – tarė ji.

LAIŠKAS NUO AIRISĖS

Kvinsberio gatvė 7,
Pietų Kensingtonas, Londonas
1946-ųjų rugsėjis

Miela Eva,

Vis galvoju apie tave. Vakar vakare vyko paskutinis mano pasirodymas. Šokau neblogai, gal net puikiai, o paskui kartu su kitomis čia dirbančiomis merginomis ir keliais mielais senais gėjais nuėjome gerti šampano su austrėmis. Karas gal ir baigėsi, bet dar neįmanoma nusipirkti visko, ko norisi (niekaip nesiseka gauti padoraus kepsnio). Laimė, atsisiųsti austrių iš šiaurės – ne problema. Vos tik susipyliu vieną į burną ir ką gi aš matau – ogi ponią Gruber, tik apsirengusią ne palaike suknele ir ne su nuplyšusiais batais, bet mėlyna satino suknele ir prie jos derančiais aukštakulniais, su rausvojo džino taure rankoje. Vos nepaspringau. Žinoma, paaiškėjo, kad tai ne ponia Gruber, kuri galbūt jau mirusi, net neįsivaizduoju, kaip ji galėtų kada nors palikti „Holivudo Plaza“, jau nekalbant apie patį Holivudą. Ten buvo Arlina Harington, prodiuserio žmona, pasipuošusi deimantų sege, didžiule kaip „Chryslerio“ dangoraižis, o aš jai vos nepasakiau: „Dievulėliau,

atrodai kaip nusikamavusi, baisiai negraži, galbūt jau mirusi mano šeimininkė žydė.“

Ar bent kartais prisimeni ponią Gruber? Kai tik ji iškišo galvą pro langą, nuskuodei prie jos susijaudinusi ir susidrovėjusi, kokia niekada iš tikrųjų nebūni, ir papasakojai autobuse sugalvotą istoriją apie mūsų velionį tėtį ir šaunią mamą, ir prarastus turtus Vidurio vakaruose. Nemanau, kad ji patikėjo, bet tu jai patikai, o man liko abejinga. Prieš paduodama raktą, paėmė iš mūsų mokestį. Mūsų kambarėlyje buvo dvi lovos, nedidelis šaldytuvas ir dviejų degiklių viryklė, o vonios kambarys – koridoriaus gale. Esu mačiusi ir blogiau, kaip, manau, ir tu, bet tuomet tas kambarys man buvo baisiausia, ką buvo tekę matyti. Žinojau, kad nusigavusios į Holivudą turėsime pavargti, bet įsivaizdavau, kad vargsime kaip filmuose: penkios merginos dviejuose kambariuose, visos suktukais garbiniuojasi plaukus, valosi veidus kremu „Pond“ ir kikeną, kai koridoriuje suskamba telefonas, nes skambina kažkurios mylimasis. Telefono nebuvo ir apskritai visą laiką, kol ten gyvenome, nemačiau nė vieno žmogaus, išskyrus ponią Gruber. Kai apsigyvenome, kampe radau negyvą pelę, paspyriau ją po viryklę, tikėdamasi, kad tu jos nepamatei.

Tie trys mėnesiai buvo sunkūs, bet tu nepasidavei ir nerodei silpnumo. Tvarkei kambarį ir ruoše vakarienes vos už kelis centus. Atsimeni, kaip išberdavau surinktus arbatpinigius ir dėliodavome juos į krūveles: po vieną, po penkis centus, po dešimt ir po ketvirtį dolerio. O kaip džiaugdavomės, radusios pusę dolerio! Vis dar atsimenu tą vakarą „Derbyje“. Dainavau „Tu mano saulė“ ir žinojau, kad dainuoju puikiai. Jaučiau tai. Tu pritarei, nors nepasitikėjai niekuo tarsi biblinis Tomas ir nenorėjai eiti vakarienės, kol nepasirašiau sutarties su „MGM“. O tada paskambino ponas Fridas, tu apsirengei mano senąją mėlyną suknelę, o aš nusipirkau naują ir tikrus aukštakulnius, ir mes nuėjome į „Tubby“ valgyti kepsnių.

Šeši mėnesiai, penki filmai, trys vaidmenys su tekstu filmuose
Einant pro šalį, kažkas ypatinga, Vakaro romanas. (Atsimeni tuos
žalius šilkinius naktinukus, kuriuos man atsiuntė Harpo?
Tebeturiu juos.)

Kažkas yra pasakęs: „Dievas davė mums atmintį, kad gruodį
galėtume džiągtis rožėmis.“ Bet tas kažkas pamiršo pridurti: „...
kad liepos mėnesį kankintų pūgos ir galėtume apsinuodyti maistu,
neturėdami ko valgyti.“

Prašau, parašyk man.

Airisė

2.

Gal ir klystu, bet manau, kad esi nuostabi

Šiaurinė Vaino gatvė,
Holivudas
1942 m. sausio 4 d.

Mielas Tėti,

Čia viskas tikrai pasikeitė.

TIEK IR TEPARAŠIAU. Pradėjau tuziną laiškų, bet suplėšiau juos ir, stebima šeimininkės, įmečiau į šiukšliadėžę kampe. Nežinau, kodėl apskritai rašiau. Nesitikėjau, kad tėvas išgelbės. Nemaniau, kad mane reikėtų gelbėti. Man atrodė, jeigu motina gali tave atvežti ir numesti lyg maišą purvinių skalbinių, o tėvas nesigėdija vogti iš tavęs (ar iš tavo sesers), tai visai pasisekė, kad sesuo atsivežė į Holivudą, skalbia tavo apatinius kartu su savaisiais ir dalijasi sumuštiniais. Ponia Gruber, mūsų šeimininkė ir visų galų meistrė, puikiai mane prižiūrėdavo, kol Airisė dirbdavo. Ponia Gruber smerkė Holivudo veidmainystes ir apgavystes, bet iš savo patirties

žinojo, kad kartais taip elgtis būtina, kad išgyventum. Ji man sakydavo:

– Tavo sesuo nesileidžia traiškoma gyvenimo, todėl turime ją gerbti.

Pačios ponios Gruber butas buvo pilnas lipnios juostos, veržliarakčių, latakų ir vielos ritinių. Šeimininkauti jai nelabai sekėsi. Man ji atrodė nebloga virėja, nes mokėjo iškepti sumuštinį su kiaušiniu ir sūriu, juos mudvi ir valgydavome kiekvieną dieną. Ponia Gruber klausė manęs apie mokyklą, tad pasakiau teisybę, kad mėgstu knygas, bet nekenčiu vaikų, ir ji mane suprato. Pasakė, kad moka keturias kalbas, o mokyklą metė po šešių klasių.

– Ten, kur aš užaugau, užtenka šešių klasių. Jei skaitai Turgenevą, jau esi išsilavinusi.

Poniai Gruber prezidentas Ruzveltas patiko ne mažiau nei mums su tėvu. Ji visą laiką nerimavo, kad kas nors jo nenužudytų, kol vieną šiltą gruodžio dieną japoškės subombardavo mus Perl Harbore, o prezidentas Ruzveltas paskelbė karą, ir ta nelemta data tapo istorinė. Sėdėjome su ponia Gruber nejudėdamos, o kai viskas baigėsi, apsiverkėme ir jos enciklopedijoje susiradome straipsnį apie Japoniją. Kai perskaitėme, ponia Gruber tarė:

– Reikia džiaugtis.

Ponia Gruber sakė, kad dabar niekas nebeužpuls prezidento, nes jis mums reikalingas. Sakė, kad prisimena, kaip respublikonai lygino prezidentą Ruzveltą su Hitleriu, Stalinu ir Musolinium. Sutikusi praeivį, segintį segtuką su užrašu NEKENČIU ELEONOROS, ji norėdavo spjauti tam žmogui arba jį užmušti. Kai buvo jauna ir dar neseniai atvykusi į JAV, ponia Gruber vos neverkdavo iš pykčio ir nevilties, kad negali žudyti tų, kuriuos norėtų. Kartais, pasakojo ji, vyrai, kuriuos dažniausiai ir norėdavo užmušti, neteisingsai supratę, mėgindavo ją guosti.

– Ką gi, bent jau nebematysime tų bjaurių segtukų, – apibendrina ji. – Bet vis tiek gaila, nes kas dabar bus japonams čia ir savo šalyje?

Pasak jos, prezidento Ruzvelto lengvai neapmulkinsi.

Antrą valandą ponია Gruber atsigulė popietės miego. Atsegiau jai korsetą ir uždariau miegamojo duris. Skačiau *Pirmąją meilę*, truputį pritildžiau radiją ir klausiausi „Fiberio Makdži ir Molės“, o paskui žiūrėjau senas ponios Gruber nuotraukas ir laiškus, rašytus daugiausia nežinoma kalba. Vienoje nuotraukoje ji stovi šalia žemo, plataus vyriškio Gruberio nosimi, abu pasipuošę kaubojiškomis skrybėlėmis ir kelnėmis.

– Ai, – atsiduso nubudusi, – ruošėmės į Ameriką.

AIRISĖ PASIRAŠĖ KONTRAKTĄ. Dainavo ir demonstravo savo sugebėjimus ir kojas visuose Holivudo talentų konkursuose, o bandomasis filmavimas, kaip ji sakė, pasisekė stulbinamai, todėl tapo „MGM“ artiste. Žadėjo, kad dar mėnesiui nesibaigus gaus vaidmenį su tekstu, o tada galėsime kraustyti. Priverčiau Airisę nusileisti laiptais pas poniją Gruber ir papasakoti apie kontraktą ir gerėjantį gyvenimą, kad galėtume atšvęsti ir išgerti ponios Gruber metų likerio, nes žinojau, kad tai neišvengiama. Ponia Gruber padavė mums po likerio taurę paaukuotais koteliais ir atsiduso.

– Man atrodo, nesidžiaugiate dėl mūsų, – pasakiau.

Airisė išgėrė taurę ir ėmė apžiūrinėti savo nagus. Visada mokėjo laikyti liežuvį už dantų. Be to, mačiau, kad jai jau įkyrėjo „Holivudo Plaza“. Ponia Gruber buvo nuostabi, nesvarbu, kad apsileidusi ir niurgzli užsienietė, bet mes ketinome kraustyti į dailų vieno miegamojo butą Firenzės Soduose Saulėlydžio bulvare, be to, antrą filmavimo dieną Grir Garson pasakė Airisei: „Sveika, brangioji.“ Režisierius pastatė Airisę šaligatviu einančių merginų būrio priešakyje. Airisė šiek tiek stumtelėjo skrybėlę į priekį

ir pasikėlė apykaklę, o drabužių dizainerė vėliau pagyrė: „Gera mintis.“ Airisei ponia Gruber buvo tarsi vakarykštis sumuštinis su kiaušiniu.

Ponia Gruber pasakė, kad džiaugsmo ji nesivaiko, nes, kai pamatysime tiek pasaulio, kiek ji, suprasime, kad už arklio mėšlo krūvos laukia ne laimėtas ponis, o dar krūva arklio mėšlo. Airisė nusišypsojo ir atsistojo. Pasitaisė pėdkelnes ir apkabino ponią Gruber.

– Ačiū, kad buvote tokia gera Evai, – tarė ji.

KAI IŠSIKRAUSTĖME IŠ PONIOS GRUBER, nebeturėjau su kuo kalbėtis. Kūriau perskaitytų knygų tęsinius: Deividas Koperfildas gyveno su žmona ir trimis vaikais pajūryje, o Džeinė Eir su ponu Ročesteriu įkūrė modernią aklųjų mokyklą-internatą.

Vis dar tęsėsi žiema, bet Los Andžele dienos atrodė ilgesnės nei namuose. Airisė nesirodydavo dvylika valandų per dieną. Firenzės Soduose nebuvo nei pagyvenusių žmonių, nei vaikų. Kasdien laukdavau trečios valandos ir eidavau į biblioteką, o paskui grįždavau per parką, pasikabinusi knygų krepšį prie šono kaip normalūs vaikai. Skaičiau apie Žanos D’Ark gyvenimą (tris versijas, įskaitant ir Džordžo Bernardo Šo, kurioje Žana man atrodė tokia drąsi, pakvaišusi mergiotė, kokia norėčiau kad būtų geriausia mano draugė, na ir kas, kad jai girdisi balsai) ir apie Mariją Kiuri, kuri atrodė ne mažiau beprotiška ir prakilni. Skaičiau Klaros Barton ir Florencijos Naitingeil biografijas ir, nors tos knygos buvo skirtos mažoms mergaitėms, buvo akivaizdu, kad šios moterys tokios kietos, kad net nemirktelėjusios šakute iškrapštytų tau kulka.

Firenzės Sodai buvo daug geresni už ankstesnį viešbutį, nes kiekvienas butas turėjo atskirą tualetą, o už pastato buvo didelis kiemas ir mažesnis kiemelis, juose žmonės gulėdavo ant paplūdimio kėdžių. Kartą ir aš atsiguliau ant tokios kėdės, apsirengusi

šortus ir palaidinę. Susirišau plaukus plačiu šaliku ir, apsimetusi mažamete aktore, skaičiau apie įžymias slaugytojas. Prie manęs priėjo tikra aktorė ir griežtai pareiškė, kad tai jos kėdė, tad gal malonėčiau... Po to į didįjį kiemą stengiausi neiti. Dauguma gyventojų buvo perspektyvūs aktoriai, kurie, kaip ir Airisė, visą dieną dirbo studijose „Fox“ arba „MGM“, todėl jų nedomino su tuo verslu nesusijusi akiniuota mergaitė plokščia krūtine. Vakarieniaudavau, kai Airisė pareidavo namo, kartais ji parnešdavo sumuštinių ir sausainių iš bufeto, kuris man atrodė rojus žemėje. Prašydavau Airisės papasakoti viską, kas nutiko filmavimo aikštelėje ir kitur. Maždaug mėnesį ji rytais eidavo rengtis ir dažytis, o tada vaidindavo merginą, skaitančią laikraštį autobuso stotelėje, paskui merginą kepykloje, padavinėjančią duonos kepalus ir skaičiuojančią gražą, o paskui – merginą, stumiančią vežimėlį su kūdikiu pagrindine miestelio gatve. Po kelių savaitių įvyko tai, ką ji buvo numaciusi. Epizodo kepykloje režisierius pastebėjo, kaip ji šukuojasi („Plaukus aukštyn, palaidinę žemyn“, – pasak Airisės), ir davė jai porą eilučių teksto daug anksčiau nei kitoms merginoms, pradėjusioms dirbti kartu su ja. Ryte padėdavau Airisei išsirinkti drabužius ir mudvi kalbėdavomės, ką ji galėtų susitikti ir kas galėtų ją užkalbinti („Neinu ir nesakau: „Kaip sekasi, mažė“, – pasakojo Airisė. – Aš palaukiu. Ir padėdu.“), o paskui repetuodavo, bandydama pasakyti tą pačią eilutę keliais skirtingais būdais. Airisė matė, kaip panelė Garson bučiavosi su Klarku Geiblu. Harpo Marksas pliaukštelėjo Airisei per užpakalį, o paskui ji valgė sumuštinis su sūriu ir marinuotais agurkais („Tik be svogūnų, nes filmuojamės iš arti.“) kartu su moterimis, persirengusiomis undinėmis, joms teko valgyti stovint, iškišus iš po uodegų kojas, apautas blizgančiais žaliais puantais. Airisė papasakodavo visas paskalas, išgirstas iš kirpėjų. Kirpėjai visiems išklodavo apie visų reikalus. Airisė pasakojo man apie Franciską Diegą, kuris vado-

vavo visažistams ir niekada neskleidė paskalų. Franciskas užsiminė Airisei, kad ji neliko nepastebėta, o vieną kartą po Lanos Turner pasisodino į kėdę Airisę ir padažė jos veidą lygiai taip pat. Prieš grįžtant į filmavimo aikštelę, jai teko viską nusivalyti, bet prieš tai visi apstojo jos kėdę, o Franciskas davė šepetėlį ir ypatingo pudros mišinio „Ben Nye“, kad galėtų juo pudruotis, kai ims blizgėti veidas. Gavusi laisvą dieną, Airisė ir mane papudravo šia pudra, truputį paryškino lūpas ir mes kartu ėjome valgyti vaflių. Už kokių šešių kvartalų nuo Firenzės Sodų buvo mokykla, bet mes su Airise prie jos nesiartinome.

Pasiilgau ponios Gruber. Ir tėvo pasiilgau. Nenorėjau galvoti apie motiną, na, nebent kas antrą ar trečią naktį, kai susapnuodavau ją pasiklydusią dykumoje ar mirštančią prie greitkelio. Vis rašydavau tėvui ir suplėšydavau laišką, nors žinojau, koks jis yra, ir žinojau, kad nesijaudina dėl manęs. Žinojau, kad jam nerūpime nė skardžiaus veleno, – jis dažnai taip sakydavo ir paaiškindavo, kad tai ne keiksmazodis, nes ne „velnias“, o „velenas“, toks prietaisėlis, naudojamas prieš lituojant skardą, todėl kartojau tą posakį visą laiką ir man atrodė, kad keikiuosi kaip pašėlusį, bet tik paslapčia. Rašydavau jam kartą per mėnesį ir saugodavau laiškus, kol jausmai apslėpdavo, o tada išmesdavau.

3.

Užterštas sviestas

AIRISĖ NEŽINOJO, Į KOKĮ VAKARĖLĮ ATĖJO. Į didįjį namą priešais ją laiptais kopė dvi moterys vienodais rausvo šilko švarkeliais ir ilgomis juodomis sukniomis. Prie durų stovėjo durininkas, o gal liokajus, didžiulis juodaodis vyriškis baltu aštuoniolikto amžiaus satino kostiumu ir baltu pudruotu peruku, perrištu juodu kaspinu. Jis turėjo du auksinius dantis ir elgėsi taip, lyg ne šiaip džiaugtųsi, o tiesiog sprogtų iš laimės, pamatęs kiekvieną pro duris įeinančią moterį. Jis atidarė Airisei duris ir pamerkė akį.

Moterys, atėjusios prieš Airisę, padavė savo švarkelius kitam vyriškiui pudruotu peruku ir balto satino kostiumu. Airisė, nutaisiusi ramią veido išraišką, patraukė paskui jas į didesnę kambarį. Svetaine to kambario nepavadintum, kaip ir Klivlando stadiono nevadintum beisbolo lauku. Pro Airisę praėjo trys merginos, siūlančios užkąsti pyragaičių su dešrelėmis ir austrių, įvyniotų šoninėje. Jos mūvėjo balto satino šortus ir balto satino batelius, bet virš juosmens buvo nuogos, tik apsirišusios rausvais kaspinais kaklą ir įsisėgusios po kaspinėlių į aukštus baltus perukus. Kiekviena šalia akies buvo prisilipdžiusi po apgamėlį, o spenelių galiukus paraus-

vinusi dažais. Airisė nusekė paskui anas dvi moteris ilgomis juodomis sukniomis ir praėjo kelis didelius satinu aptrauktus pufus ir kelias rausvo satino sofas. („Dievuliau, jos gi visos bus dėmėtos“, – pasakė viena mergina Airisei už nugaros.)

Du aukšti vyrai baltomis kelnėmis laikė po milžinišką ragą, pilną vaisių. Dėl jų plikų krūtinių ir mėlynų akių Airisė nutarė, kad jų plaukai po tais baltais perukais tikriausiai šviesūs. Vyrai buvo basi. Moteris priešais Airisę pasiėmė vynuogę ir gnybė vieną vaisių laikytojo spenelį, kol vyriškis nežymiai krūptelėjo. Airisė aiktelėjo.

– Koks smagus vakarėlis, – tarė ta moteris, pasikėlė suknelę ir atsisėgė kojines. Apsidairė ir po viena sofa pasidėjo juodus aukštakulnius, kojines ir kelnaites.

Pasirodė keturi neūžaugos baltais turbanais, ryškiai rožinėmis liemenėmis ir vienodomis plačiomis kelnėmis, nešini žėrinčiais kaljanais. Jie atsisėdo ant didžiųjų pufų, o aplink juos ant grindų susėdo kelios moterys, jos užsirūkė ir ėmė juoktis. Airisei pasirodė, kad tikrai išgirdo Talulos Bankhed juoką. Airisę už rankos truktelėjo blyškiaodė moteris, graži lyg nebylaus kino žvaigždė, juodai apvedžiotomis akimis, prie veido priplotomis garbanėlėmis ir ilga sidabrine suknele su gilia iškirpte nugaroje. Ji paklausė, ar Airisė naujokė ir su kuo atėjo. Airisė atsakė, kad vakar, kai ją dažė Franciskas Diegas, Patsės Kelės asistentė dalijo pakvietimus ir jai taip pat davė storą baltą voką. Patsės Kelės asistentė pabučiavo Franciską ir nusijuokė: „O tu pakvietimo negausi.“

– Patsė, matyt, tave pastebėjo, – pasakė toji išblyškusi moteris.

Airisė nusišypsojo.

– Aš Silvija, – prisistatė moteris.

– Airisė.

Silvijai pamojus ranka, prie jų priėjo neūžauga balta rytietiška kepuraite, bet be liemenės, nešinas padėklų kokteilų „Rausvoji ledi“. Vieną Silvija padavė Airisei:

– Sveika patekusi į rojų, brangioji.

Abi su Silvija susėdo ant sofos.

Prie jų priėjo moteris ir pasilenkė pabučiuoti Silviją. Ši pristatė Airisę, moteris pabučiavo ir ją. Ji perbraukė plunksna Airisės pečius. Airisė sustingo ir nejudėjo, kol ta moteris nuėjo sau. Priėjo kita moteris ir gurkštelėjo Airisės „Rausvosios ledi“, stebėdama Airisę pro taurės viršų. Vienu ypu pabaigė gėrimą ir kartu su Silvija nuėjo šalin. Airisė pajuto, kaip kažkieno ranka truktelėjo suknelės kraštą. Ant grindų prie sofos sėdėjusi moteris pakišo ranką Airisei po suknele ir perbraukė šlaunį. Brūkštelėjo pirštais šlaunų vidų ir palietė kelnaites. Airisė sėdėjo nejudėdama. Šis vakarėlis buvo ne toks, kokie vykdavo Delės Braison rūsyje prie tėvo namų, kur būdavo galima truputį paįšdykauti, o tada pliaukštelti įkyruoliui ir linksmintis toliau, kaip tau pačiai norisi. Iš kito kambario pasigirdo moters klyksmas, bet ne toks, kaip klyktų įžeistas ar sužeistas žmogus, o ta ranka nesitraukė, kyščiojo pirštus į Airisės kelnaites. Gali būti, kad tokiame dideliame name, kuriame tiek daug gražių moterų (o jei kuri negražaus veido, tai dieviško kūno, o jei neturi nei to, nei ano, tai atrodo protinga ir įtakinga), pasitaikys kas nors, kieno ranka Airisei iš tikrųjų patiktų. Ant grindų sėdinčiai moteriai Airisė pasakė „Ačiū“, nors tai nuskambėjo absurdiškai, ir išėjo į kitą kambarį, kuriame buvo bufetas.

Čia stovėjo prikrauta maisto nuo pagrindinių patiekalų iki deserto – desertui buvo daili mergina, nuo krūtinės iki pėdų aptepta storu sluoksniu plaktos grietinėlės su braškėmis. Moterys, vilkinčios vien apatinukus ir aukštakulnius arba kokteilių sukneles, pušiau prasegtas nugaroje, krovėsi maistą į lėkštes. Kvartetas grojo populiarias dainas, o kitapus stalo tos pačios dvi moterys ilgomis juodomis sukniomis šoko lėtą fokstrotą. Brunetė ryškiu raudonu kimono ir juodo šilko kelnėmis ramiai valgė iš lėkštės, prikrautos omarų uodegų.

Pirmą kartą lietuvių kalba prabyla savita,
daugybę apdovanojimų pelniusi amerikiečių autorė Amy Bloom
ir jos to paties pavadinimo romanas – *Mums pasisekė*.

Nusivylusios savo šeimomis, apie kino žvaigždės karjerą svajojanti
Airisė ir jaunėlė jos sesuo Eva leidžiasi į kelionę po penktojo
dešimtmečio Ameriką ieškoti šlovės ir turtų. Vedamos Airisės ambicijų,
merginos nuo mažo miestelio Ohajuje nusigauna iki netikėtumų kupino
Holivudo, Long Ailando džiaz klubų ir auksinės pakrantės pilaičių.

Airisė su Eva sutinka ir įtakingų draugų, ir nevykėlių; joms pasitaiko
progų ir suklupti, ir sužibėti šalyje, kurioje netrūksta svajonių, skandalų,
išdavysčių, o be to, vyksta karas. *Mums pasisekė* – nuostabiai parašytas
romanas, pasakojantis apie sėkmę ir nesėkmes, laimę ir negandas,
gyvenimo malonumus ir neišvengiamus pavojus, kurių pasitaiko tiek
įprastose, tiek pačiose keisčiausiose šeimose. Nuo Bruklino grožio
salonų iki Londono Vest Endo trapūs, keistoki, herojiški ir neužmirštami
romano veikėjai myli, meluoja, apgaudinėja ir siekia išlikti.

*Ilgai tenka laukti tokio plataus ir gilaus romano, knibždančio preciziškai
išraižytų veikėjų charakterių; kone stebuklingai užmaišyto iš komedijos ir
tragedijos elementų; išpinto iš sakinių, kurie tiktų į sakinių meno muziejų.*

Amy Bloom – tai lobis.

MICHAEL CUNNINGHAM

